

REFORMA ROLNA – DOKUMENTY

DEKRET POLSKIEGO KOMITETU WYZWOLENIA NARODOWEGO O PRZEPROWADZENIU REFORMY ROLNEJ Z DNIA 6 WRZEŚNIA 1944

Dz.U. z 1945r. Nr 3, poz. 13, stan prawny na dzień 28 sierpnia 2014 roku

Preambuła: Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 3) Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

art. 1

1. Reforma Rolna w Polsce jest koniecznością państwową i gospodarczą i będzie zrealizowana przy udziale czynnika społecznego zgodnie z zasadami Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego. Ustrój rolny w Polsce oparty będzie na silnych, zdrowych i zdolnych do wydatnej produkcji gospodarstwach, stanowiących prywatną własność ich posiadaczy.

2. Przeprowadzenie reformy rolnej obejmuje:

- a) upelnorolnienie istniejących gospodarstw karłowatych, małorolnych i średniorolnych,
- b) tworzenie nowych samodzielnych gospodarstw rolnych dla bezrolnych, robotników i pracowników rolnych oraz drobnych dzierżawców,
- c) tworzenie w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych gospodarstw dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej,
- d) zarezerwowanie odpowiednich terenów dla szkół oraz poddanych zarządowi państwowemu lub samorządowemu ośrodków dla podniesienia kultury rolnej, wytwórczości nasiennej, hodowlanej oraz przemysłu rolnego,
- e) zarezerwowanie odpowiednich terenów pod rozbudowę miast, kolonii mieszkaniowych i ogródków działkowych oraz terenów na potrzeby wojskowe, komunikacji publicznej lub melioracji.

art. 2

1. Na cele reformy rolnej przeznaczone będą nieruchomości ziemskie:

- a) stanowiące własność Skarbu Państwa z jakiegokolwiek tytułu,

- b) będące własnością obywateli Rzeszy Niemieckiej, nie-Polaków i obywateli polskich narodowości niemieckiej,
- c) będące własnością osób skazanych prawomocnie za zdradę stanu, za dezercję lub uchylanie się od służby wojskowej, za pomoc udzieloną okupantom ze szkodą dla Państwa lub miejscowej ludności, względnie za inne przestępstwa, przewidziane w dekrecie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16) oraz w dekrecie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 30 października 1944 r. o ochronie Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 50),

- d) skonfiskowane z jakichkolwiek innych prawnych przyczyn,

- e) stanowiące własność albo współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekracza bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i śląskiego, jeśli ich rozmiar łączny przekracza 100 ha powierzchni ogólnej, niezależnie od wielkości użytków rolnych tej powierzchni.

O położeniu prawnym nieruchomości ziemskich, należących do kościoła katolickiego lub gmin wyznaniowych innych wyznań, orzeknie Sejm Ustawodawczy.

Wszystkie nieruchomości ziemskie, wymienione w punktach b, c, d i e, części pierwszej niniejszego artykułu przechodzą bezzwłocznie, bez żadnego wynagrodzenia w całości, na własność Skarbu Państwa z przeznaczeniem na cele, wskazane w art. 1, część druga.

2. Nieważne są wszystkie prawne lub fizyczne działy nieruchomości ziemskich, wymienionych w art. 2-im ust. (1) pkt e), dokonane po dniu 1 września 1939 r.

art. 3

1. Dla zrealizowania przebudowy ustroju rolnego tworzy się Państwowy Fundusz Ziemi, którym zarządza Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

2. Państwowy Fundusz Ziemi tworzą:

- a) aktywa dotychczasowego Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, powołanego ustawą z dnia 9 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 364 z 1934 r.),
- b) należności i wpływy z tytułu czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego,
- c) nieruchomości ziemskie, przejęte na cele reformy rolnej (art. 2),
- d) należności i wpływy z administracji nieruchomości (pkt c),
- e) należności i wpływy z tytułu zbycia nieruchomości (art. 2) przejętych na cele reformy rolnej,
- f) oprocentowanie gotowizny Państwowego Funduszu Ziemi,
- g) dotacje Skarbu Państwa,
- h) inne wpływy.

art. 4

1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może powierzyć administrowanie Państwowego Funduszu Ziemi Państwowemu Bankowi Rolnemu w zakresie i na zasadach przez siebie ustalonych z wyjątkiem bezpośredniej administracji nieruchomości (art. 3, część druga pkt c).

2. Obrót pieniężny Państwowego Funduszu Ziemi wykonywany będzie za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego.

art. 5

Z Państwowego Funduszu Ziemi pokrywane będą wszelkie wydatki, związane z przeprowadzeniem reformy rolnej oraz udzielane będą pożyczki na urządzenia gospodarstwa oraz na inwestycje.

art. 6

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych obejmie niezwłocznie zarząd państwowy nad nieruchomościami ziemskimi, wymienionymi w art. 2 wraz z budynkami i całym inwentarzem żywym i martwym oraz znajdującymi się na tych nieruchomościach przedsiębiorstwami przemysłu rolnego.

art. 7

Delegowani przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych pełnomocnicy po objęciu zarządu (art. 6) sporządzają przy współudziale komitetów folwarcznych dokładny spis objętych nieruchomości wraz z inwentarzem, dokonują zabezpieczenia tychże oraz usuwają w terminie trzydniowym dotychczasowych właścicieli.

art. 8

1. Dla współdziałania z organami państwowymi i fachowymi przy przeprowadzaniu reformy rolnej powołuje się wojewódzkich, powiatowych i gminnych pełnomocników, gminne komisje reformy rolnej oraz komisje podziału ziemi.

2. Pełnomocników wojewódzkich oraz ich zastępców mianuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

3. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustali w rozporządzeniu wykonawczym sposób powołania pełnomocników powiatowych i gminnych, gminnych komisji reformy rolnej i komisji podziału ziemi oraz zakres ich działania.

art. 9

Gminne komisje reformy rolnej przeprowadzą niezwłocznie po ich powołaniu spisy uprawnionych do korzystania z reformy rolnej na podstawie art. 1, ust. (2) pkt a) i b).

art. 10

1. Po przeprowadzeniu czynności wymienionych w art. 7 i 9 powiatowy pełnomocnik do wykonania reformy rolnej dokona przy współudziale fachowych czynników, delegowanych przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych oraz gminnych pełnomocników reformy rolnej faktycznego podziału ziemi.

2. Pierwszeństwo do korzystania z reformy rolnej spośród uprawnionych kandydatów przysługuje żołnierzom Wojska Polskiego, inwalidom obecnej wojny oraz uczestnikom partyzanckich walk o Polskę demokratyczną.

3. Wyłączone od korzystania z reformy rolnej są osoby skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwa, wymienione w dekretach powołanych w art. 2 ust. (1), pkt c).

4. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych określi w rozporządzeniu wykonawczym czynności formalno-prawne, jakich należy dopełnić w związku z dokonanym podziałem ziemi.

art. 11

1. Inwentarz żywy i martwy, przejęty z gospodarstw parcelowanych zostanie rozdzielony między nowoutworzone gospodarstwa dla bezrolnych po uprzednim zaspokojeniu potrzeb gospodarstw, wyłączonych na podstawie art. 15. Podziałowi nie podlega żywy inwentarz zarodowy oraz część inwentarza martwego, która nie może być racjonalnie wykorzystana w nowoutworzonych gospodarstwach jednostkowych.

2. Podziału dokonają gminne komisje reformy rolnej.

art. 12

1. Obszar nowoutworzonych gospodarstw, jak również obszar, do którego mają być powiększone gospodarstwa karłowate, małorolne i średniorolne, winien być uzależniony od jakości gleby i stosunku miejscowego zapotrzebowania ziemi do będącego do dyspozycji zapasu ziemi.
2. Obszar ten dla gospodarstw nowoutworzonych w zasadzie nie może wynosić więcej niż 5 ha ziemi średniej jakości, a dla gospodarstw ogrodniczo-warzywniczych nie może przekraczać 2 ha.

art. 13

1. Gospodarstwa utworzone na podstawie niniejszego dekretu nie mogą być w całości lub w części dzielone, sprzedawane, wdzierżawiane i zastawiane.
2. W wyjątkowych wypadkach, szczególnie zasługujących na uwzględnienie, zezwoleń na czynności wymienione w ust. (1), udzielają gminne rady narodowe.
3. Uchwała gminnej rady narodowej w tym przedmiocie wymaga zatwierdzenia przez prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

art. 14

1. Cenę za ziemię dla nabywców ustala się równą przeciętnemu rocznemu urodzajowi z danego obszaru ziemi. Jako przeciętny urodzaj przyjmuje się dla ziemi trzeciej klasy (rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 16 marca 1935 r. w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej - Dz. U. R. P. Nr 19, z 1935 r., poz. 107), 15 centnarów metrycznych żyta. Nabywcy mogą płacić w naturze żytem albo w gotówce podług ceny żyta na wolnym rynku. Na rok gospodarczy 1944/45 przyjmuje się cenę złotych 400,- za centar żyta.
2. Nowonabywcy wpłacają w gotówce lub w naturze 10% ceny kupna. Spłata reszty ceny kupna zostaje rozłożona dla małorolnych i średniorolnych na 10 lat, dla bezrolnych na 20 lat.
3. Nowonabywcy mogą uzyskać w wypadkach zasługujących na uwzględnienie odroczenie pierwszej wpłaty na lat trzy. Odroczenia udziela powiatowy urząd ziemski.

art. 15

Przy wypracowaniu planu podziału pewna część ziemi zostaje niepodzielona dla utrzymania wzorowych gospodarstw w interesie podniesienia poziomu

gospodarki rolnej, dla szkół rolniczych i powszechnych, dla rozbudowy miast i innych ważnych zadań użyteczności publicznej.

Wykaz imienny majątków i części majątków, niepodlegających podziałowi, ustali rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych po wysłuchaniu opinii wojewódzkich rad narodowych.

art. 16

Obywatele polscy-rolnicy, którzy niezależnie od swej woli znajdują się poza granicami kraju oraz żołnierze Wojska Polskiego, których rodziny obecnie znajdują się poza granicami kraju, będą uwzględnieni przy rozdziale ziemi po powrocie do kraju względnie po demobilizacji.

art. 17

1. Wywłaszczeni właściciele lub współwłaściciele nieruchomości ziemskich, wymienionych w art. 2-im, część pierwsza lit. e) mogą otrzymać samodzielne gospodarstwa rolne poza obrębem powiatu, w którym znajduje się wywłaszczony majątek, w ramach niniejszego dekretu, wzgl. jeśli z tego prawa nie skorzystają, będzie wypłacane im zaopatrzenie miesięczne w wysokości uposażenia urzędnika państwowego VI grupy.
2. Zaopatrzenie wymienione w części pierwszej art. 17 może być podwyższone przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych dla tych właścicieli lub współwłaścicieli, którzy zasłużyli się w walce o Polskę demokratyczną.

art. 18

Nabywca otrzymuje ziemię w stanie wolnym od wszelkich długów i ciężarów. Sprawa odpowiedzialności Skarbu Państwa za dotychczasowe obdłużenie hipoteczne będzie uregulowana odrębnym dekretem.

art. 19

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Jednocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 28 grudnia 1925 r., o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1 z 1926 r.) wraz z późniejszymi zmianami.

art. 20

Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.